

Kanizsai Dorottya

Kihalt nagy családok között a legelsők egyike volt a Kanizsai család. Ha valaki az elfeledett család történetét megírná, Magyarország történetének sok századát olvashatnánk. A Kanizsaiak ugyanis hadi, politikai, egyházi téren mindig vezető szerepet játszottak. Ebbe a nagynevű családba született bele az 1400-as évek végén Kanizsai Dorottya. A családdal foglalkozó genealógiai munkák egyike sem tudta azonban egyértelműen eldönteni, hogy kik voltak a szülei, ezért a családfából ki is maradt. Levelei és végrendelete szerint valószínűsíthetjük, hogy idősebb Kanizsai Lászlónak a leánya volt, aki túlélvén három fivérét, azok javainak egy részét örökölte. Dorottya először Geréb Péter nádorhoz ment nőül, akivel igen-igen boldog életet élt. Szeretete férje iránt annak halála után is megmaradt. Férje hamvai fölé kápolnát emeltetett, s márványtáblán örökítette meg emlékét. Ezenkívül

misealapítványokat tett, hogy boldogult férje lelki üdvéért állandóan imádkozzanak. Dorottya asszony jómaga is gazdag volt, férje halála után pedig még jobban növekedett vagyona, mert Geréb Péter nádor úgyszólván mindenét szeretett feleségére hagyta. Kanizsai Dorottya másodízben a büszke és hatalmas Perényi Imre nádor felesége lett. Bár nagyban növelte Perényi vagyonát, második házassága nem volt boldognak mondható. Büszke, indulatos és beteges férje valamint mostohafiai sok keserű órát szereztek neki. Híven ápolta szenvedő urát, aki végül 1519 februárjában meghalt. Perényi oldalán Kanizsai Dorottyanak ezernyi alkalma nyílt a szereplésre. Meg is jelent gyakran a királyi udvarban, s a nagy tisztelet, melyben itt részesítették, világosan hirdeti az ő egyéniségének és műveltségének kiváló voltát. Ezt igazolja az a címeradó oklevél is, amelyet II. Lajos király bocsátott ki azon céllal, hogy Kanizsai Dorottya a Kanizsai címert egyesíthesse első férje, Geréb Péter címerével. II. Lajos király különösen hangsúlyozza azt a mélységes hálát és kegyeletet, amely Kanizsai Dorottya minden tettében megnyilvánul. Történeti adatok bizonyítják, hogy Dorottya asszony minden szolgálatot, minden kapott jót sokszorosan igyekezett viszonzni. A nála szolgáló szegény lányokat kiházasította; a nemes ifjakat szolgálatukért birtokkal jutalmazta; érdemes atyafiainak emléket állított, s a javukra misealapítványokat tett. Páratlan bőkezűsége másban is megnyilvánult.

Érezte a szenvedők szenvedéseit, s igyekezett a nyomorultakon segíteni. Az 1525. évben írja Dorottya asszony e sorokat: „Tudjuk, hogy Isten a szegényeknek és ügyefogyottaknak könyörgését meg szokta hallgatni. Rendeljük azért, hogy akárhol tudnak szegény, ruhátlan gyermekeket és árvákat, ruházzák fel őket.” Amikor Lajos király felsorolta Kanizsai Dorottya nagyszerű lelki tulajdonságait, egyetlen szót sem ejtett arról, hogy Dorottya asszony az általános és formális műveltség terén is felülmúlta kortársnőit. A legmagasabb körökben, királyi udvarokban otthonosan mozgott, nyelveket beszélt, s a társadalmi érintkezésben is mintaszerű volt. Nem a nádorispáni méltóság emelte őt, de ő adott rangot a nádorispáni méltóságnak. Mint özvegyasszony is az ország első asszonya maradt, és tekintélye, szereplése semmivel sem kisebbedett. Dorottya asszony ugyan nem foglalkozott politikával, de mint az ország első asszonyát több gyűlésre és tanácskozásra meghívták. Lajos király például két

ízben is meghívta őt a rendek tanácskozására. Mindezek világosan mutatják, milyen nagy hatással volt korára Kanizsai Dorottya, milyen páratlan elismerést és tiszteletet vívott ki magának. Mégsem e miatt őrizte meg az emlékezet.

Jó cselekedeteinek sorából kiemelkedik a mohácsi csata halottainak eltemetése. Az elesettek megérdemelték volna, hogy az egész nemzet sirassa őket, de még olyan ember sem akadt, aki a halottakat eltemettette volna. A veszedelmes csatához még közel sem ment senki. Amire a férfiak nem mertek vállalkozni, véghezvitte azt Kanizsai Dorottya. Nagy pénzen négyszáz embert fogadott, s a halottakat mind eltemettette. A papjaival megáldatta a hamvakat, s a templomaiban misét mondatott az elesett hősökért.

A mohácsi csata után még egy nagy feladat hárult Kanizsai Dorottyára. Ő lett Kanizsai László két árván maradt gyermekének a gyámja. Őket a legnagyobb gonddal és szeretettel nevelte, gondozta és óvta minden bajtól, veszedelemtől. Ha Dorottya asszonynak más érdeme nem is volna, akkor is hálával kellene rá emlékeznünk, mert neki köszönhetjük a 16. század egyik legnagyobb magyar asszonyát: Kanizsai Orsikát, Nádasdy Tamásnak feledhetetlen házastársát.

Báta történetében sokszor feltűnik alakja. Végrendelete szerint a bátai templomra hagyott: „A bátai templomnak adományozunk a Mi Urunk Jézus Krisztus legszentebb vérének tiszteletére két ezüst gyertyatartót. Ugyancsak adunk ennek a templomnak egy fehér damasztból készült, s arannyal díszített miseruhát, amelynek hátoldalát velencei kereszt ékesíti, minden tartozékával együtt.” Az 1526-os leltár tanúsága szerint Kanizsai Dorottya készíttetett egy arannyal szőtt selyem takarót, amely ahhoz a szekrénykéhez tartozott, amelyben az ereklyét őrizték. Ugyancsak ő készíttetett két kis ezüst koronát és kis takarót a Szent Vér ereklye tartójához.